

NEPAL

FOLKMÄNGD: 26,3 milj. HUVUDSTAD: Kathmandu

GRUNDLÄGGANDE ILO-KONVENTIONER SOM RATIFICERATS: 29 – 98 – 100 – 111 – 138 – 182

■ Fackliga organisationer var måltavlor för säkerhetsstyrkornas hårdhända förtryck i januari och april, på grund av det nära sambandet med kampen för att återupprätta mänskliga och fackliga rättigheter. Hundratals greps och häktades, många blev allvarligt skadade och tre sköts till döds. När parlamentet öppnades igen i slutet av april började emellertid begränsningarna av fackliga rättigheter minska avsevärt.

■ LAGSTIFTNINGEN

Fackliga rättigheter allvarligt begränsade under kungens styre

Regeringen använde lagen om oundgängliga tjänster för att förbjuda all facklig aktivitet och alla stridsåtgärder. Beslutet förbjöd också alla möten mellan fem eller flera personer.

Protester, möten och demonstrationer utlöste omedelbart förtryck från Nepals armé och polis, under perioden fram till den 17 april då kungen fråntogs den absoluta makten.

Sedan SPA-koalitionen återtagit makten minskade restriktionerna för fackliga rättigheter och föreningsfrihet avsevärt.

Föreningsrätten starkt begränsad

Förordningar som utfärdades från palatset den 7 februari 2005 innebar att inga seminarier, möten, konferenser eller andra gemensamma aktiviteter kunde genomföras utanför ett fackligt kontor såvida de inte först godkännts av den regionala förvaltaren eller distriktschefen eller annan därför utsedd tjänsteman, och de fick inte ”undergräva kungarikets suveränitet och integritet, störa lag och ordning i landet eller påverka det nuvarande undantagstillståndet negativt”. Utan godkännande ansågs sådana möten olagliga och deltagarna kunde gripas. I november 2005 införde regeringen en ”Uppförandekod för sociala organisationer” som förbjöd allt som regeringen ansåg kunde skada ”harmonin i samhället”. Lagen gick också till direkt angrepp på frivilligorganisationers föreningsrätt, även de som samarbetar med löntagarna i Nepal, genom att förbjuda alla ”politiskt aktiva” personer att arbeta för frivilligorganisationer. Befintlig personal hos frivilligorganisationer fick inte ha något slags politisk anknytning.

Utbrett bruk av lagen om allmän säkerhet för häktning

Lagen om allmän säkerhet (PSA) tillåter att personer som myndigheterna anser hotar den interna säkerheten och freden, vänskapliga relationer till andra länder eller relationerna mellan landets medborgare från olika klasser och med skilda religioner, kan hållas häktade i förebyggande syfte under upp till sex månader. Inga anklagelser behöver presenteras mot dem och häktningstiden kan förlängas genom en enkel skrivelse inlämnad till Inrikesministeriet.

Fackligt aktiva och andra regeringsmotståndare kastades ofta i fängelse med hänvisning till PSA-lagen. Den nationella MR-kommissionen uppskattar att över 1 000 personer greps enligt PSA under upproret i april 2006.

■ LAGSTIFTNINGEN

Rätten att bilda och ansluta sig till fackliga organisationer är erkänd i författningen och arbetsmarknadslagstiftningen. Det finns två huvudsakliga lagar som rör fackliga organisationer: 1992 års arbetsmarknadslag, som anger de rättsliga ramarna och reglerna för alla företag med tio eller fler anställda, och fackföreningslagen från 1993, som beskriver procedurerna för att bilda en fackförening samt dess roll och ansvar. Fackföreningslagen förbjuder antifacklig diskriminering och skyddar förtroendevalda från att åtalas på grund av facklig verksamhet. Regeringen har emellertid ännu inte infört tillämpningsbestämmelser för alla delar av dessa lagar.

Nepal har sedan år 1996 en arbetsdomstol för behandling av arbetslivskonflikter.

Bildande av fackföreningar

På företagsnivå krävs 25 procent av arbetsstyrkan och minst tio personer för att bilda en fackförening. Högst fyra fackföreningar får finnas på varje företag. Kollektivavtalsförhandlingar får föras av den organisation som utses genom val i företaget.

Fackliga federationer får bildas av 50 företagsfackföreningar eller av 5 000 personer som arbetar på företag av samma art. Siffrorna är höga nog för att betraktas som begränsande enligt internationella normer. För att bilda en konfederation måste tio federationer gå samman och sex av dem måste ligga inom den organiserade sektorn.

Rättigheter erkända i den informella sektorn

En ändring av arbetsmarknadslagen år 1999 medförde att både den informella sektorn och jordbruket kom att omfattas av lagen, även om trösklarna är höga. I den informella sektorn krävs 500 personer inom likartad verksamhet för att bilda en federation, medan det i jordbruket krävs minst 5 000 löntagare från minst 20 distrikt och minst 100 personer från varje distrikt.

Regeringen upphäver offentliganställdas rätt att organisera sig

I ett överraskande beslut, utan samråd med löntagarna eller deras representanter, utfärdade regeringen den 14 juli 2005 en förordning för statstjänst som avskaffar statstjänstemäns rätt att fritt bilda och ansluta sig till fackliga organisationer. Ändringen i lagen om statlig tjänst från år 1992 förbjuder alla föreningar och organisationer av statstjänstemän med undantag för sådana som regeringen anger. Förordningen urholkar också statstjänstemännens möjlighet att förhandla kollektivt genom att fastställa anställningsvillkoren för statlig tjänst. I Bajhang-distriktet i det avlägsna västra Nepal stängdes statstjänstemannaförbundets (Nepal Government Employees Union) kontor med våld och flera fackliga tillhörigheter konfiskerades.

Mer konkret ökar förordningen de anställdas utsatthet för trakasserier genom planerna på att införa kontraktsanställningar (i stället för fasta anställningar) och skapa en ständig reserv av statstjänstemän. Nepal Government Employees' Organisation (NGEO) protesterade kraftigt mot förändringarna och lämnade in en anmälan till Högsta domstolen.

Strejkbegränsningar

Även om strejker är tillåtna finns det en rad restriktioner. En strejk måste godkännas av 60 procent av organisationens medlemmar – en alltför hög nivå jämfört med internationella normer. Regeringen kan stoppa en strejk eller frysa en facklig organisations verksamhet om den stör freden eller anses påverka landets ekonomiska intressen negativt.

Strejkförbud – Lag om oundgänglig verksamhet

Under de senaste åren har regeringen också använt sig av 1957 års lag om upprätthållande av oundgänglig verksamhet. Med dess hjälp kan regeringen förbjuda strejker under upp till sex månader. Lagen har använts inom många sektorer, bland dem banker, telekommunikationer, el- och vattenförsörjning, väg-, luft- och sjötransporter, tryckeriindustri, statsförvaltning, press, hotell och restauranger, vilket går långt utöver ILO:s definition av oundgänglig verksamhet.

Kollektiva förhandlingar

Arbetsmarknadslagen tillåter kollektivavtalsförhandlingar men det finns inga organ för tillämpning av nödvändiga åtgärder.

RÄTTIGHETERNA I PRAKTIKEN

Nästan 90 procent av arbetskraften finns i den informella sektorn där få är organiserade.

Kvinnlig arbetskraft

Diskrimineringen av kvinnor och flickor, i synnerhet när det gäller utbildning, har inneburit att 76 procent av den kvinnliga befolkningen fortfarande är analfabeter. Få är medvetna om sina fackliga rättigheter och många är hänvisade till okvalificerade, lågavlönade arbeten. Varje år arbetar tusentals kvinnor med hushållsarbete och för dem finns det inga fackliga organisationer.

Strejker begränsade

Både myndigheter och arbetsgivare har begärt domstolsförelägganden för att hindra löntagare från att strejka.

Svaga kollektiva förhandlingar

Löntagarnas brist på erfarenhet i kombination med arbetsgivarnas motstånd gör att kollektivavtalsförhandlingar sällan förekommer i praktiken. Omkring tio procent av de organiserade löntagarna omfattas av kollektivavtal.

KRÄNKNINGAR UNDER ÅR 2006

Bakgrund

Ett massivt uppror i april, som leddes av sju-partikoalitionen och hade stöd av partiernas fackliga och andra anhängare, lyckades sätta punkt för kung Gyanendra Bir Bikram Shah Devs totalitära valde. Den 27 april öppnade kungen parlamentet igen och överlämnade makten till en övergångsregering under premiärminister Girija Prasad Koirala. Ett omfattande avtal om eld upphör undertecknades mellan koalitionsregeringen och maoisterna, om bildandet av en övergångsregering som de senare ska ingå i. Vid året slut rådde en ny politisk dynamik på väg bort från det långdragna inbördeskriget i landet.

Fackföreningsmedlemmar gripna för medverkan i protester mot kungen i januari

Gripandena av fackföreningsmedlemmar och oppositionspolitiker från sjupartikoalitionen nådde sin höjdpunkt under möten och protester mot regeringen. De tre nationella centralorganisationerna: National Trade Union Congress (NTUC), General Federation of Trade Unions (GEFONT) och Democratic Confederation of Nepalese Trade Unions (DECONT) anslöt sig till koalitionen och blev därför också utsatta för gripanden.

Gripandena skedde ofta i förebyggande syfte när kungens regim försökte få bort nyckelpersoner från gatorna genom att hålla dem häktade enligt PSA under 90 dagar. Mellan den 19 januari och 4 februari greps minst 18 GEFONT-ledare. De flesta hölls kvar i mellan en och fyra dagar men höga ledare fick sitta längre.

Stora protestaktioner som beslutats till de 20 januari stoppades av att regeringen utlyste utgångsförbud från gryningen till solnedgången, begränsade mötesrätten, avbröt mobiltelefon- och TV-nät och grep många. GEFONT:s ordförande Makunda Neupane och sekreteraren Binod Shrestha greps båda den 19 januari. Den 20 januari fick de sällskap i häktet av Mohan Basnet, NTUC:s styrelsemedlem, Shyam Bahadur Khatri, ordförande för Nepal Building and Construction Workers' Union, Manju Bhattarai, styrelsemedlem i NTUC, samt Radheshyam Pathak, distriktsordförande för NTUC i Nawalparasi. Den 21 januari greps Lekh Nath Pokhrel, sekreterare i Casino Workers Union (CWU) och viceordförande för UNI-APRO Youth Committee av säkerhetsstyrkor och sattes i polisförvar. Deepak Tamang, ordförande för NTUC:s distriktsstyrelse i Jhapa och ordförande för Nepal Tea Garden Workers' Union samt Buddha Tamag från Nepal Yatayat Mazdoor Sangh, Kakarbhatta Union togs också av militären.

När det stora mötet hölls den 22 januari slog regeringens säkerhetsstyrkor till med full kraft. Följden blev att över 200 ledare och aktivister greps.

Bhakata Bahadur Karki, rådgivare till styrelsen för Nepal Yatayat Mazdoor Sangh (transportarbetarförbundet) och distriktsordförande för NTUC:s västra region greps den 26 januari. Den 1 februari greps också Ramjee Kunwar, NTUC:s viceordförande och ordförande för NTUC:s västra region.

Från DECONT satt fortfarande flera viktiga ledare häktade i början av februari. Bland dem fanns Sudarshan Sigdel, ordförande för DECONT:s Katmandudistrikt och viceordförande för Nepal Transport Workers' Sabhas centrala region, och Lakshmi Rai, videordförande för Udayapurdistriktet samt Aatma Ram Poudel, generalsekreterare för byggnadsarbetareförbundet CAWUN.

Mellan den 3 och 5 februari grep säkerhetsmän Bhupati Dhakal, ordförande för NUTA (Nepal University Teachers Association), Rameshwar Upadhyaya, NUTA:s generalsekreterare, Dr. Sudha Sharma, ordföranden för Nepal Medical Association, Saroj Devkota, ordförande för Nepal Engineers Association och Anand Dev Bhatta, ordförande för lärarförbundet Keshav Bhattarai och ordförande för Progressive Writers Association. Tre medlemmar av NUTA:s centralstyrelse, Indira Sapkota, Muraridhar Koirala och Keshav Kumar Sharma, greps också under denna period liksom Surendra Timsina, generalsekreterare för Nepal Kalakarmi Sangh. NUTA meddelade att ett trettioåttal andra universitetslärare, läkare, ingenjörer, lärare, journalister och författare greps samtidigt.

Gripanden och dödsfall under upproret i april

Under de 19 dagarnas uppror i april gjorde landets armé och polisen våldsamma tillslag mot gatuprotester och aktioner som arrangerades av de största fackliga organisationerna och andra i det civila samhället, inklusive de sju oppositionspartierna. Upproret startade när de sju partierna och deras anhängare utlyste en generalstrejk i samarbete med maoisterna, från den 6-9 april och regeringen reagerade med att förbjuda alla offentliga möten. Armén öppnade flera gånger eld mot demonstranterna och dödade eller skadade många. Protestledare, i synnerhet fackföreningsledare, greps.

Den 4 april greps Surya Mohan Subedi, Nar Bahadur och Gyanendra Kunwar, alla från GEFONT. Fler gripanden följde den 6 april när minst åtta fackföreningsledare greps: Lalit Basnet, GEFONT:s viceordförande och parlamentsledamot, Rajendra Bastakoti, ordförande för GEFONT:s Hetaudadistrikt, Mohan Sing Moktan, viceordförande för lantarbetarförbundet FAWN, Lila Bahadur Dahal och Raj Kumar Lama från gatuförsäljareföreningen NEST, Naryan Adhikary från Nepals oberoende kemi- och järnarbetarförbundet (NICWU), Raju Acharya från de infomella arbetarnas förbund (CUPPEC) samt Purna Shrestha från GEFONT:s zonkontor.

Dagen därpå, den 8 april, blev Devi Prasad Huyal från NEST svårt misshandlad av lokal polis och måste föras till sjukhus.

Angreppen och razziorna som säkerhetspolis gjorde mot GEFONT:s kontor blev tydliga den 9 april när Chet Badur Magar, säkerhetsvakt på GEFONT:s huvudkontor, blev illa slagen av polisen och måste få sjukhusvård.

Likaså den 9 april gjordes mängder av gripanden av fackligt aktiva som deltog i protesterna. Bland dem fanns Hari Raj Poudel, ex-ordförande för lärarförbundet NTUC:s Chitwandistrikt tillsammans med fem andra distriktsfunktionärer: Dilla Ram Bhusal, distriktssekreterare i Kathmandu för turist- och hotellarbetarförbundet (NTHWU), Umesh Mishra, NTUC-medlem och Uttam Tiwari, sekreterare i Sunsaridi-

striktet av Nepal Factory Labour Congress (NFLC) som skadades i huvudet av en soldat som slog honom när han satt i häktet. De 10 april greps Radheshyam Pathak, ordförande för NTUC:s distrikt Nawalparasi. En av de ledande aktivisterna i GEFONT, Paruram Thapa, generalsekreterare för hotellarbetarförbundet NIHWU-GEFONT och medlem av GEFONT:s nationella styrelse, skottskaades i huvudet under protesterna dagen därpå. Lyckligtvis kunde han snabbt få läkarvård och opererades på ett näraliggande sjukhus. Han överlevde skadorna.

Andra fackligt aktiva som anfölls och skadades av säkerhetsstyrkor var: Anjan Shrestha, NTUC-medlem som skadades i ögat under misshandel när han greps, Ganesh Pandey, Hem Bahadur Banjara, Kaski distriktsordförande för lantarbetarna i AWU, som blev svårt misshandlad och allvarligt skadad av polis vid gripandet och sedan förd till sjukhus, Tikaram Kandel, medlem av finansanställdas förbund NFIEU, Nara Bahadur Khatri, ordförande för livsmedelsarbetarförbundet NIFBWU och Baikntha Humangai, NEST-medlem.

Två NTUC-medlemmar sköts och dödades av arméns säkerhetsstyrkor. Båda var aktiva i transportarbetarförbundet. Den första som sköts var Suraj Boswas (från Nepal Yatayat Mazdoor Sangh, NYMS) som dödades i Jhapa-distriktet den 19 april. Dagen därpå sköts den andre, Pradhuma Khadka, medlem av Nepals taxiförarförbund, till döds i Katmandu.

GEFONT noterade att 74 av deras ledare gripits och häktats under aprilupproret. När parlamentet öppnats igen släpptes alla. Ytterligare 49 GEFONT-medlemmar skadades under aprilprotesterna.

Maoistattack mot GEFONT-medlemmar

När lokala ledare för det fristående transportarbetareföreningen i Nepal (ITWAN-GEFONT) höll på att ta in medlemsavgifter den 16 oktober blev de plötsligt brutalt angripna av över 90 medlemmar av den maoistiska All-Nepal Trade Union Congress (revolutionär). Följden blev att flera GEFONT-medlemmar blev allvarligt skadade eller kidnappade. Bidur Karki, sekreterare i GEFONT:s utbildningsavdelning och generalsekreteraren för ITWAN var en av de svårt skadade och blev inlagd på sjukhus. Andra som skadades och/eller bortfördes av maoisterna var Deepak Poudel, NEC-medlem och zonchef för Bagmati, Naran Nath Luintel Bagman, NEC-medlem och sekreterare för CUPPEC, Thakur Shrestha, medlem av zonkommittén, Balgopal Thapa, biträdande sekreterare i styrelsen för journalisterförbundet IPWUN-GEFONT, Kripa Karki, medlem av den centrala styrelsen, Sunita Bidhathoki, styrelsemedlem i den oberoende hotellarbetarorganisationen samt Gayatri Niroula, Rameshwar Dhungana, Khem Dahal och Govinda Magar som alla är NEST-GEFONT-medlemmar.

GEFONT anmälde en attack mot GEFONT:s ordförande för Koshi-zonen den 14 oktober, och kidnappningen av Nimesh Chhetri från Nepal Rikshaw Pullers' Union i Morang-distriktet. Sanjib Tamang och Bhupendra Rai från ITWANGEFONT i distriktet Dhankuta blev också anmälda som kidnappade. Democratic Confederation of Nepalese Trade Unions (DECONT) har också meddelat att man hade problem med maoistiska fackföreningar.

Den 18 november fortsatte maoisternas attacker mot GEFONT på pappersfabriken Bhrikuti Pulp and Paper Nepal Ltd. i Gaidakot, distriktet Nawalparasi i västra Nepal. En grupp maoister där attackerade brutalt Tika Ram Paudel, kassör för den fristående kemi- och järnarbetarorganisationen NICIWU och Shree Mahato, NICIWU:s viceordförande på samma fabrik.

Antifacklig kampanj på Group 4 Securicor (G4S) besegrad

GEFONT meddelade att man mötte en bred, antifacklig kampanj från G4S i Nepal när man började organisera det multinationella företagens anställda i landet. Under organiseringskampanjen började ledningen identifiera fackligt aktiva och flytta dem till avlägsna och svåra uppdrag och arbetare som man såg sympatiserade med facket diskriminerades i fråga om befordran. När GEFONT försökte förhandla med ledningen fick man ett fientligt svar – G4S hotade lägga ner verksamheten i landet om förbundet fortsatte. Fackligt aktiva hotades med fysiskt våld och två arbetare som ledde organiseringsarbetet blev uppsagda. De anställda gick ändå till slut med på att företrädas av GEFONT och i augusti tecknade förbundet ett kollektivavtal med företaget.